

Sjekkliste: Planleggingsprosesser for større naturbaserte løsninger

Denne sjekklisten retter seg særlig mot offentlige aktører som ønsker å gjennomføre større naturbaserte løsninger (NBL) for klimatilpasning.

Sjekklisten omhandler de ulike planleggings-fasene for NBL-tiltak med mål om å bidra til mer ressurs- og tidseffektive prosesser. Den er fortrinnsvis for større og komplekse tiltak, f.eks. bekkeåpning, restaurering av våtmarksområder, som sannsynligvis etter dagens praksis vil være søknadspliktige etter plan- og bygningsloven og andre relevante lover.

7 overordnede råd

1. **Avklar roller og ansvar tidlig.** Utpek prosjektleder og prosjektmedarbeidere med tydelig rollefordeling. Lag tidlig en generell oversikt over hele prosessen, inkludert NBL-prosjektets formål, nytteverdi, tidslinje og berørte parter.
2. **Dokumenter beslutninger og møter skriftlig** i alle faser av prosjektet.
3. **Involver berørte aktører tidlig** og gi muligheter for medvirkning. Kommunikasjon og informasjonsflyt mellom alle involverte er viktig. Beskriv NBL-tiltaket på en måte som er forståelig for flere ulike grupper - saksbehandlere, grunneier, naboer og politikere.
4. **Start innledende dialog med ansvarlige myndigheter tidlig** for å avklare dokumentasjonskrav og tillatelser, føringer og andre rammer for NBL-tiltaket.
5. **Vis til gjeldende planer, strategier og målsettinger** for å forklare NBL-tiltakets relevans for å oppnå disse. Legg gjeldende kommunale planer til grunn ved utarbeidelse av planforslag og begrunn eventuelle avvik tydelig.
6. **Pass på at de involverte aktørene har nødvendig kompetanse** og vurder behovet for å hente inn ytterligere ekspertise. Det kan være formelle krav til sertifisering eller godkjenning for enkelte roller og aktører.
7. **Undersøk og avklar finansiering** av planlegging, prosjektering og fysisk gjennomføring av NBL-tiltaket så tidlig som mulig. Sett opp et foreløpig budsjett og revider underveis etter behov.

Sjekkliste for fire faser av planleggingsprosessen

Tabellene i de påfølgende sidene inneholder sjekkliste for de ulike fasene av planleggingsprosessen for naturbaserte løsninger (NBL). Listene tar utgangspunkt eksisterende regelverk og dagens forvaltningspraksis. NBL-prosjekter og tiltak kommer i mange ulike former og det blir opp til hvert enkelt prosjekt å vurdere hva som er relevant.

Fase 1: Mulighetsstudie og viktige avklaringer
Fase 2: Planlegging og utredninger
Fase 3: Prosjektering
Fase 4: Byggesak og plan for utførelse

Sjekklister gir ikke en fullstendig veiledning for alt som må gjøres, men inneholder nyttige sjekkpunkter for prosessen. De er kategorisert etter tema (føringer og regelverk, roller/aktører og ansvar, kunnskapsgrunnlag, og finansiering). Rekkefølgen på punktene er ikke nødvendigvis kronologisk og prosessen kan variere mellom kommuner og ulike NBL-prosjekter. Den siste tabellen inneholder referanser til relevante lover, veiledere, databaser og tilskuddsordninger.

Fase 1: Mulighetsstudie og viktige avklaringer

Formål: Avgjøre på overordnet nivå om prosjektideen er verdt å gå videre med. Det legges her til grunn at den valgte naturbaserte løsningen (NBL) er vurdert som et egnet tiltak. Jo flere aspekter som avklares tidlig, jo bedre. Fase 1 handler om å avdekke ting som er helt sentralt for om tiltaket kan gjennomføres, og også å fremskaffe kunnskapsbaserte og forankrede argumenter for å gå videre i prosessen.

Forventet resultat/leveranse: Rapport eller notat som beskriver NBL-prosjektet og om det er gjennomførbart, basert på en innledende samlet vurdering av juridiske, stedlige fysiske egenskaper, miljømessige, tekniske og økonomiske aspekter.

Aktivitet	Hvem gjør dette?	Notater	Utført
Planer, føringer og regelverk	<i>Fyll inn relevant informasjon for hvert punkt i boksene under, f.eks. ansvarsfordeling, referanse til dokumenter og andre merknader.</i>		
<p>Vurder muligheter og samspillseffekter av NBL-tiltaket</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Definer tiltakets hovedformål og ønskede/forventede effekter. ○ Sjekk om lokale planer og strategier (f.eks. miljømål, vannkvalitetsmål, sosial bærekraft, friluftsliv) kan ha betydning for tiltakets relevans og gjennomføring. Se etter muligheter for samspillseffekter eller felles måloppnåelse. ○ Se til overordnede føringer og strategier, som statlige planretnings-linjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, nasjonal strategi for restaurering, nasjonale handlingsplaner for ulike arter og naturtyper, nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, regionale planstrategier og vannforvaltningsplaner. 			
<p>Sjekk planer for området og eventuelle føringer for tiltakstypen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sjekk om NBL-tiltaket er i tråd med kommuneplanens arealdel (KPA) og samfunnsdel, gjeldende reguleringsplan, eventuelle kommunedelplaner og temaplaner, strategier eller veiledere. ○ Dersom KPA er vedtatt senere enn reguleringsplanen, er det som hovedregel KPA som er gjeldende, med mindre annet er presisert. Se etter både begrensninger og muligheter: <ul style="list-style-type: none"> - kan prosjektet adressere noen av utfordringene som planene vektlegger? - kan det bli behov for å søke om omregulering eller dispensasjon? 			

Undersøk behov for tillatelser og andre krav

- Kontakt den aktuelle kommunen tidlig for å sjekke deres krav til en eventuell byggesøknad, kompetansekrav til søker, osv. i tråd med plan- og bygningsloven (PBL).
- Tiltaket kan også måtte vurderes etter andre lover. Sjekk med kommunen hvilke som er aktuelle.
 - Tiltak som medfører regulering eller borføring av vann kan trenge konsesjon etter Vannressursloven. NVE kan kontaktes for spørsmål om behov for konsesjon. Merk at det kanskje ikke er mulig å avgjøre før man har en mer detaljert beskrivelse av tiltaket.
 - Tiltak som påvirker andre fysiske forhold eller arter i vassdraget, kan trenge tillatelser etter Lakse- og innlandsfiskeoven og Forskrift om fysiske inngrep i vassdrag. Dette vurderes fra sak til sak. Kommunen, statsforvalteren, fylkeskommunen eller NVE kan gi råd og veiledning.
 - Tiltaket som berører rødlistearter og vernede områder kan trenge spesiell tillatelse etter bl.a. Naturmangfoldloven. Fylkeskommunen eller statsforvalteren kan kontaktes om vernede arter og områder.
 - Tiltak i jordbruksområder må ofte vurderes etter Jordloven og kommunen vurderer om det kreves dispensasjon.
 - Dersom kulturminner berøres, skal fylkeskommunen vurdere tiltaket og kan gi veiledning om dette.
- Forskrift om konsekvensutredninger stiller i en del tilfeller krav til konsekvensutredning for planer og tiltak. Vurder om dette gjelder NBL-prosjektet ved å se på forskriftens liste over tiltak og eventuelt kontakte ansvarlig myndighet (oppgitt i forskriftens vedlegg).

Kunnskapsgrunnlag	Hvem gjør dette?	Notater	Utført
<p>Undersøk egenskaper ved området – hva finnes av kartlegginger?</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sjekk om det finnes tidligere kartlegginger av området som fortsatt er relevante (f.eks. grunnforhold, naturfare, kulturminner, arter og naturverdier). ○ Sjekk hva databaser og kart sier om hensynssoner, grunnforhold og løsmasser. Vær særlig obs på kvikkleire og utfordringer med stabilitet. Skaff også oversikt over om det er teknisk infrastruktur under bakken (f.eks. rør og ledninger) som må tas hensyn til. ○ Vurder om innhentet informasjon har konsekvenser for videre planlegging og gjennomføring av tiltaket. Det kan f.eks. bli behov for større utredninger om nødvendig kunnskap ikke allerede finnes. 			
<p>Konsekvenser av NBL-tiltaket for berørte parter og interessenter</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kartlegg grunneiere, naboer og andre aktører som har interesser i nærområdet. Her kan kommunen bidra, eller man kan bruke kart over grunneiere og gårdskart. ○ Lag en overordnet plan for medvirkning og samarbeid (behov og muligheter). Tiltakets omfang kan påvirke hvordan organisere medvirkningsprosessen. 			
<p>Erfaringer fra lignende NBL-tiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Søk gjerne etter informasjon om andre prosjekter eller tiltak å hente inspirasjon eller nyttige erfaringer fra. ○ Vurder å kontakte relevante aktører eller dra på befaring for å lære av andres erfaringer. 			
Ansvar og aktører/roller	Hvem gjør dette?	Notater	Utført
<p>Hvem skal involveres i prosjektet?</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Få oversikt over hvem som bør være involvert i prosjektet og har kapasitet/mulighet til å ta ansvar for ulike oppgaver og sørge for fremdrift. Etabler gjerne et kontaktnett med de viktigste mulige aktørene i prosjektet. ○ NBL-prosjekter krever tverrfaglig samarbeid. Involver fagpersoner, interne eller innleid, med relevant kompetanse innen f.eks. naturforvaltning/økologi, hydrologi/hydraulikk, geoteknikk, infrastruktur, drift, landbruk, 			

<p>landskapsarkitektur, arealplanlegging og medvirkning. Eksempelvis kan det etableres en «arbeidsgruppe» for prosjektet utover selve prosjektteamet.</p>			
<p>Roller og ansvar for ulike deler av prosjektet</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Avklar formelle roller og fordeling av ansvar tidlig, slik at nødvendig kompetanse blir med i prosjektet fra start. Det kan ha betydning for prosjektets kostnader. ○ Særlig må det avklares hvem som skal være tiltakshaver og hvem som skal være ansvarlig søker. Visse roller kan ha formelle kvalifikasjonskrav. Ved utarbeidelse av reguleringsplan må tiltakshaver sørge for planfaglig kompetanse. Ved byggesøknader må man levere ansvarserklæringer som ansvarlig søker, ansvarlig prosjekterende og ansvarlig utførende fra kvalifiserte foretak. ○ Avklar tidlig ansvar og kostnader knyttet til drift og vedlikehold av NBL-tiltaket når det er utført, slik at det fungerer som tenkt over tid. 			
<p>Økonomi og finansiering</p>	<p>Hvem gjør dette?</p>	<p>Notater</p>	<p>Utført</p>
<p>Kartlegge finansieringskilder</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Gjør et overordnet estimat av kostnader for å få en idé om økonomisk størrelsesorden for prosjektet. Inkluder kostnader til utredninger, prosjektering og fysisk utføring, og også kostnader for drift, vedlikehold og overvåking etter at tiltaket er utført. ○ Undersøk aktuelle finansieringskilder og hvilke føringer disse har, inkludert tidsrammer. Det kan være aktuelt å søke flere ulike kilder eller trinnvis finansiering (f.eks. først søke om finansiering av utredning og planlegging, deretter selve gjennomføringen). 			

Fase 2: Planlegging og utredninger

Formål: Planlegge hvordan NBL-prosjektet kan gjennomføres og starte søknadsprosesser. Dette innebærer søknader om nødvendige tillatelser, sikre finansiering, konkretisere mål og metoder og utarbeide nødvendige dokumenter.

Forventet resultat/leveranse: Prosjektplan som inkluderer tiltaksbeskrivelse, tidsplan, kostnadsestimat, ressurser og en oversikt over nødvendige tillatelser og godkjenninger. Før detaljert prosjektering (fase 3) er det viktig å ha nødvendig kunnskap om området. Som del av planleggingen kan forskjellige alternativer for NBL-tiltaket vurderes for å komme frem til en løsning som danner grunnlag for neste fase.

Aktivitet	Hvem gjør dette?	Notater	Utført
Planer, føringer og regelverk	<i>Fyll inn relevant informasjon for hvert punkt i boksene under, f.eks. ansvarsfordeling, referanse til dokumenter og andre merknader.</i>		
Relevante lover og regler <ul style="list-style-type: none"> ○ Avklar hvordan lover og forskrifter (<i>oversikt i fase 1</i>) vil påvirke planleggingen og gjennomføringen av NBL-tiltaket. Søknader om tiltak behandles som hovedregel etter plan- og bygningsloven (PBL), men vil ofte også berøre andre lover (f.eks. Jordloven, Vannressursloven, Naturmangfoldloven, Lakse- og innlandsfiskekloven). Avklar krav til søknad med kommunen og andre ansvarlige myndigheter. ○ Sjekk også om det er relevant informasjon i tilhørende veiledere. For NBL-tiltak mot flom, erosjon, kvikkleireskred eller skred i bratt terreng, se NVEs sikringshåndbok. 			
Søknadsprosesser om tillatelser, dispensasjon eller reguleringsplan (for tiltak der dette kreves) <ul style="list-style-type: none"> ○ Forbered nødvendige søknadsprosesser ved å få oversikt over hva de innebærer og hvilken dokumentasjon som kreves. Ta høyde for at lovpålagte høringsprosesser kan ta tid og inkluder det i tidsplanen. ○ <i>Ved dispensasjon fra kommuneplanen eller reguleringsplanen:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Ta kontakt med kommunen for spørsmål om søknadsprosessen. - Send en begrunnet søknad som viser hvilke bestemmelser det skal dispenseres fra og hvorfor. Redegjør om kravene til sikkerhet som følge av natur- eller miljøforhold er oppfylt (jf. pbl §28-1). - Kommunen vil ofte ta seg av påkrevd nabovarsling om søknaden, men dette må avklares. 			

<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>Ved omregulering eller mindre endring av reguleringsplan:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Avtal innsending av planinitiativ og oppstartsmøte med kommunen. - Om det er snakk om kun mindre avvik og endringer av eksisterende plan, kan kommunen vedta en forenklet planprosess. - Avklar om tiltaket vil kreve konsekvensutredning og eventuelt også planprogram. - Varsle planoppstart og utarbeid planforslag. Føringer og lovnader i planforslaget vil bli fulgt opp senere i prosessen og kan medføre krav om dokumentasjon – tenk derfor gjennom hvordan dette formuleres. ○ <i>Ved konsesjonssøknad:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Man kan sende melding om vurdering av konsesjonsplikt til NVE (det finnes ulike maler for ulike typer tiltak). Se NVE Veileder 1/2021: Veileder til vannressursloven og NVEs behandling av vassdrags- og grunnvannstiltak ○ <i>Ved andre tillatelser:</i> (Jordloven, Forskrift om fysiske inngrep i vassdrag) - Kontakt relevante myndigheter og følg deres søknadsprosesser. 			
Kunnskapsgrunnlag	Hvem gjør dette?	Merknad	Utført
<p>Prosjektbeskrivelse</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Utarbeid en helhetlig prosjektbeskrivelse som inneholder formål med NBL-tiltaket, forventet nytteverdi, berørte parter, tidsplan, kostnadsestimat, osv. ○ Ta høyde for saksbehandlingstid og mulige forsinkelser. Selve gjennomføringen av NBL-tiltaket kan være avhengig av sesong, værforhold, hekketid, kjøreforhold, frost, kapasitet til entreprenør/leverandør og andre fysiske faktorer som kan endre tidsplanen. 			
<p>Områdets egenskaper</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Gå gjennom innsamlet kunnskap om området, avklar naturfare og annen risiko og relevante naturverdier. Vurder om fagpersoner bør bidra til å tolke informasjonen. Det kan være behov for ytterligere ekspertise for å vurdere NBL-tiltakets effekter for området. ○ Dersom det er identifisert behov for ytterligere kartlegging av området eller konsekvensutredning av tiltaket, skaff oversikt over hvilken dokumentasjon som kreves og innhent tilbud på eksterne analyser (ved behov). 			

<ul style="list-style-type: none"> ○ Ved enkelte tiltakstyper i områder med kvikkleire må vurderinger og dokumentasjon gjøres av foretak med geoteknisk kompetanse og kvalitetssikres av uavhengig foretak (NVE Veileder 1/2019). 			
<p>Plan for effektovervåking av NBL-tiltaket</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vurder hvordan effekter av tiltaket skal overvåkes (før - under - etter). Slik overvåkning bør planlegges før utførelsen av tiltaket. 			
<p>Konsekvenser av tiltaket for interessenter</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Benytt allerede innsamlet informasjon om grunneiere og andre berørte aktører for å starte eller fortsette medvirkningsprosessen. ○ Gjør en overordnet vurdering basert på eksisterende kartlegginger av hvilke konsekvenser tiltaket kan få for andre aktører, innbyggere eller omkringliggende økosystemer. 			
<p>Ansvar og aktører</p>	<p>Hvem gjør dette?</p>	<p>Notater</p>	<p>Utført</p>
<p>Prosjektgruppe og -ledelse</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sett ned en prosjektgruppe med en prosjektleder som sørger for fremdrift. Tenk på hvem som skal fylle formelle roller, bl.a. ansvarlig søker. ○ Fordel ansvar tydelig for de ulike oppgavene, inkludert søknader og kontakt med ulike aktører. 			
<p>Medvirkning og involvering</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Fortsett å ha dialog med berørte aktører for å forstå ønsker og behov. ○ Vurder å danne en referansegruppe som skal få informasjon og involveres underveis. 			

<p>Ekstern kommunikasjon</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vurder å lage en kommunikasjonsplan med oversikt over bl.a. mål-grupper, informasjonskanaler og møter. ○ Det kan være nyttig å tidlig informere offentlig om NBL-prosjektet, for eksempel via lokalavis eller sosiale medier. Sørg for at direkte berørte aktører er informert/involvert i forkant av dette. 			
<p>Økonomi og finansiering</p>	<p>Hvem gjør dette?</p>	<p>Notater</p>	<p>Utført</p>
<p>Sikre finansiering</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Søk om nødvendige midler fra relevante finansierings-kilder, som f.eks. kommunale budsjetter, nasjonale og regionale tilskuddsordninger, bidrag fra private aktører. ○ Sørg for finansiering av de ulike delene av prosjektet, inkludert kunnskapsinnhenting, planlegging og gjennomføring. Vurder å sette av en buffer for uforutsette kostnader i budsjettet og ta det med i betraktning i finansieringssøknader. 			
<p>Utarbeide budsjett</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Utarbeide et overordnet budsjett for NBL-prosjektet. Budsjettet bør inkludere finansieringen og alle relevante kostnader (inkludert forundersøkelser, konsulentbidrag og saksbehandlingskostnader). Ta høyde for uforutsette faktorer som kan bli fordyrende. ○ Ved offentlige prosjekter, avklar behovet for å lyse ut videre arbeid (f.eks. prosjektering, utførelse) på anbud. Ved behov, planlegge anbudsutlysning for gjennomføring av videre arbeid. 			

Fase 3: Prosjektering

Formål: Å utarbeide nøyaktige tiltakstegninger og spesifikasjoner for NBL-tiltaket, særlig til bruk i søknadspliktige prosjekter og oppdragsbeskrivelse ved engasjering av entreprenør.

Forventet resultat/leveranse: Fullstendige tegninger og spesifikasjoner av NBL-tiltaket som er klare for innsending i byggesøknad (hvis påkrevd), samt en gjennomføringsplan for NBL-tiltaket i henhold til planene.

Aktivitet	Hvem gjør dette?	Notater	Utført
Planer, føringer og regelverk	<i>Fyll inn relevant informasjon for hvert punkt i boksene under, f.eks. ansvarsfordeling, referanse til dokumenter og andre merknader.</i>		
<p>Ved søknadspliktige NBL-tiltak, avgjør om det skal sendes ett- eller totrinnsøknad</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ved vesentlige terrenginngrep skal det sendes inn byggesøknad til kommunen. Også tiltak uten vesentlige terrenginngrep kan være søknadspliktige, det avklares med kommunen. For søknadspliktige tiltak kan ikke fysisk utførelse av tiltaket starte før tillatelse er gitt av kommunen. Søknaden skal sendes inn av ansvarlig søker. ○ Søknad om tillatelse kan sendes inn i ett eller to trinn: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Ett-trinnsøknad</i> (søknad om tillatelse til tiltak) er typisk for mindre tiltak der man har god oversikt over både tiltaket og tidsrammen for tiltaket. Søknaden må være komplett når den sendes inn, inkludert alle erklæringer om ansvarsrett. - <i>Totrinnsøknad</i> består av søknad om rammetillatelse og søknad om igangsettingstillatelse. Dette alternativet er aktuelt for større, mer kompliserte tiltak eller tiltak med uavklarte forhold. Ved å velge dette alternativet får man avklart om tiltaket lar seg gjennomføre før prosjekteringen igangsettes. ○ Dersom man velger totrinnsøknad, bør søknad om rammetillatelse sendes inn og godkjennes før prosjekteringen igangsettes. Rammesøknader har 12 uker behandlingsfrist hos kommunen. Det må i tillegg søkes om igangsettingstillatelse (IG) for hver trinn i søknaden. 			

<p>Utforming og sikringstiltak</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sikre at utformingen av NBL-tiltaket er i tråd med gjeldende bestemmelser og eventuelt dispensasjoner. Sjekk om reguleringsbestemmelsene inneholder konkrete krav til detaljbeskrivelser eller tegninger. ○ For utforming av tiltak mot flom og erosjon, kvikkleireskred, eller skred i bratt terreng, sjekk føringer og veiledning for prosjektering i NVEs sikringshåndbok. 			
<p>Plantevalg og fremmede arter</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ For valg av plantearter til NBL-tiltaket, sjekk Miljødirektoratets føringer og oversikter for fremmede arter, samt eventuelle lokale veiledere for beplantning for området. ○ Bruk fagkompetanse til å utarbeide plan for egnede planter. 			
<p>Kunnskapsgrunnlag</p>	<p>Hvem gjør dette?</p>	<p>Merknad</p>	<p>Utført</p>
<p>Dokumentasjon av området og konsekvenser av NBL-tiltaket</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sammenstill den innsamlede dokumentasjonen og analysene av området og konsekvenser av tiltaket, inkludert forventede effekter og andre vurderinger (<i>fra fase 2</i>). ○ Basert på dette utarbeider ansvarlig prosjekterende nødvendig dokumenter (for eksempel tegninger og redegjørelser) som inkluderer de detaljer og opplysninger kommunen trenger for å kunne behandle byggesøknaden. Den enkelte prosjekterende er selv ansvarlig for at opplysningene er korrekte. 			
<p>Detaljbeskrivelse og visualisering av NBL-tiltaket</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Utarbeid detaljerte tegninger og spesifikasjoner for tiltaket som beskrivelse, skisser/tegninger (inkl. høyder, dybder, lengder), dimensjonering, beregninger osv. Dette inkluderer: <ul style="list-style-type: none"> - dokumenter som skal legges ved byggesøknaden - komplett konkurransegrunnlag for entreprenør - arbeidsbeskrivelser, tegninger og stikningsdata (arbeidsgrunnlag) til entreprenør som skal utføre arbeidet. ○ Det er en fordel å samarbeide tett med fagpersoner og eventuelle underleverandører for å sikre kvaliteten på prosjekteringen. 			

<p>Plan for oppfølging av NBL-tiltaket</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Lag en tydelig plan for drift, vedlikehold og overvåkning. Dette dokumenteres i en FDV (forvaltning, drift og vedlikehold)-plan. 			
<p>Ansvar og aktører</p>	<p>Hvem gjør dette?</p>	<p>Merknad</p>	<p>Utført</p>
<p>Kompetanse og ansvarsrett</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Definer ansvarsområder og arbeidsoppgaver for alle involverte parter i prosjekteringsfasen og for byggesøknad som sendes i neste fase (hvis det trengs). Eventuelt engasjer ekstern fagkonsulent til prosjekteringen. ○ Avklar hvem som skal erklære ansvarsrett i byggesøknaden for hvilke oppgaver i tiltaket. ○ Sørg for tett koordinering og samarbeid mellom prosjekterende og relevante fagpersoner for å sikre helhetlige løsninger. 			
<p>Innhente anbud fra entreprenør</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sett opp anbudsbudsjett og hent inn anbud for utføring av NBL-tiltaket. ○ Det anbefales å gjennomføre befaring med entreprenør som del av tilbudsinnhenting for å redusere usikkerheter knyttet til gjennomføringen av tiltaket og dermed også prisingen av arbeidet. 			
<p>Økonomi og finansiering</p>	<p>Hvem gjør dette?</p>	<p>Merknad</p>	<p>Utført</p>
<p>Revidere budsjetter</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Gå gjennom budsjettet og gjør eventuelle revideringer basert på detaljerte spesifikasjoner etter prosjektering, samt tilbud og kontrakt med entreprenør. 			
<p>Sikre finansiering til gjennomføring</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sikre at økonomiske midler er tilgjengelige for fysisk gjennomføring av NBL-tiltaket. Noen midler har tidsfrist, så vær sikker på at eventuell støtte fortsatt gjelder. 			

Fase 4: Byggesøknad og plan for utførelse

Formål: Å få godkjent en eventuell byggesøknad (dersom det kreves) og ferdigstille detaljerte planer for utførelsen av NBL-tiltaket. Dette innebærer å sikre at alle nødvendige tillatelser er på plass og at prosjektet blir gjennomført i henhold til planene.

Forventet resultat/leveranse: En godkjent byggesøknad (hvis påkrevd) og gjennomføringsplan, med nødvendige tillatelser og ressurser. Dette må være på plass før anleggsarbeidet kan starte.

Aktivitet	Ansvar	Notater	Utført
Planer, føringer og regelverk	<i>Fyll inn relevant informasjon for hvert punkt i boksene under, f.eks. ansvarsfordeling, referanse til dokumenter og andre merknader.</i>		
<p>Avsjekk med planbestemmelser og føringer</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sjekk reguleringsplanen for området om planbestemmelsene gir føringer for hva som må med i byggesøknaden. ○ Pass på å adressere alle relevante punkter. Det kan for eksempel være bestemmelser om dokumenter som må utarbeides og legges ved søknaden, eller krav om at søknaden må forelegges Statsforvalter. <p>Sørg også for at byggesøknaden er i tråd med den aktuelle kommunens føringer om hva slike søknader skal inneholde, inkludert krav til ansvarsrett og søker for å unngå forsinkelser eller avslag. Be gjerne kommunen om en gjennomgang i forkant.</p>			
<p>Utarbeid og send inn byggesøknad</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Prosessen med byggesøknad avhenger av om man har valgt ett-trinns- eller totrinnsøknad. Det finnes flere veiledere for disse prosessene. -Ved ett-trinnsøknad skal det søkes om tillatelse til tiltak. -Ved totrinnsøknad og godkjent rammetillatelse, søkes det om igangsettingstillatelse. 			
<p>Følge opp status på byggesøknaden</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Man kan forvente å få en melding om at byggesøknaden er mottatt og behandles. Det er føringer for hvor lang saksbehandlingstid kan være. Kontakt kommunen for å etterspørre status dersom det går lengre tid uten svar. 			

Kunnskapsgrunnlag	Hvem gjør dette?	Merknad	Utført
<p>Plantegninger for NBL-tiltaket</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Sørg for å ha plantegninger for tiltaket (fra prosjekteringen), inkludert snitt og dybdetegninger hvor relevant, med angivelser av sentrale størrelser. ○ Utarbeid situasjonsplan og kart over det berørte området. 			
<p>Innhold i byggesøknad</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Byggesøknaden skal inneholde en gjennomføringsplan, som er en skjematisk oversikt over alle ansvarsområder, beskrivelse av ansvar og ansvarlig foretak. Kommunene har gjerne veiledere for å fylle ut disse. ○ Det kan også være andre planer som må legges ved spesifikt for tiltaket, for eksempel masseforvaltningsplan (se regionale veiledere om masseforvaltning). 			
<p>Evaluering</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vurder å gjøre en muntlig eller skriftlig evaluering av prosessen med prosjektgruppa for læring og mulig forbedring til neste gang. ○ Det er også viktig å tenke på evalueringen av selve tiltaket og måling av effekter før tiltaket gjennomføres. 			
Ansvar og aktører	Hvem gjør dette?	Merknad	Utført
<p>Søker og erklæringer om ansvarsrett</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Ansvarlig søker sender inn byggesøknaden til kommunen og følger opp eventuelle krav. ○ Sørg for at alle nødvendige erklæringer om ansvarsrett er med i byggesøknaden. Om søknaden er mangelfull må kommunen etterspørre vedlegg og saksbehandlingen kan ta lengre tid. 			

Kommunikasjon og involvering <ul style="list-style-type: none"> ○ Planlegg og koordiner oppstarten av NBL-tiltaket med alle som har definerte roller og ansvarsområder for den fysiske gjennomføringen. ○ Kommuniser tidsplaner, ansvar og arbeidsoppgaver til alle involverte aktører. ○ Sørg for god kommunikasjon til naboer og andre interessenter (eventuell referansegruppe) i god tid for eventuelle siste innspill før igangsetting. 			
Avtale oppfølging og vedlikehold <ul style="list-style-type: none"> ○ Konkretiser/inngå avtale om vedlikehold og skjøtsel av NBL-tiltaket. Oppfølging er viktig for ønsket resultat, sørg for å ha en plan for dette før gjennomføring. 			
Økonomi og finansiering	Hvem gjør dette?	Merknad	Utført
<ul style="list-style-type: none"> ○ Sjekk/sikre finansiering for fysisk gjennomføring av NBL-tiltaket. Hvis det har gått lang tid kan kostnadsestimater ha endret seg. ○ Planlegg økonomisk styring for å håndtere eventuelle økonomiske avvik. Det kan også være lurt å ha en buffer for uforutsette hendelser. 			

Vedlegg til sjekklisten - nyttige ressurser/referanser

Listen er ikke uttømmende. Vider vil veiledere og lenker vil også kunne endre seg over tid.

Regelverk og føringer	Lenke
Plan- og bygningsloven	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2008-06-27-71
Forskrift om fysiske inngrep i vassdrag	https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-11-15-1468
Forskrift om konsekvensutredninger	https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-21-854
Jordloven	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-05-12-23
Vannressursloven	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2000-11-24-82
Naturmangfoldloven	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100
Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning	https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/statlige-planretningslinjer-for-klima--og-energiplanlegging-og-klimatilpasning/id2612821/
Forskrift om produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket	https://lovdata.no/forskrift/2014-12-19-1817
Nasjonale forventninger til kommunal og regional planlegging	https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nasjonale-forventninger-til-regional-og-kommunal-planlegging-20232027/id2985764/
Lakse- og innlandsfiskeoven	https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-05-15-47
Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag	https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1994-11-10-1001
Nasjonal strategi for restaurering av vassdrag	https://www.vannportalen.no/kunnskapsgrunnlaget/restaurering-av-vassdrag/restaureringsstrategien/

Håndbøker og veiledere	Aktør	Lenke
Sikringshåndboka	NVE	https://veiledere.nve.no/sikringshandboka/
Byggesaksforskriften (SAK10) med veiledning	DIBK	https://www.dibk.no/regelverk/sak
Ansvarsrett: En komplett guide (forklaring, søknad, prosess)	Byggstart.no	https://www.byggstart.no/guide/ansvarsrett
Byggesøknad: Åtte steg fra idé til ferdig søknad	DIBK	https://www.dibk.no/verktoy-og-veivisere/atte-steg-fra-ide-til-ferdig-soknad
Kommuneveilederen for klima og miljø	Miljødirektoratet	https://www.miljodirektoratet.no/kommuneveilederen/
Fremmede arter (veiledere og regelverk)	Miljødirektoratet	https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/arter-naturtyper/fremmede-arter/
NVE Veileder 1/2021: Veileder til vannressursloven og NVEs behandling av vassdrags- og grunnvannstiltak	NVE	https://www.nve.no/media/15675/veileder2021_01-1.pdf
NVE Veileder 1/2019: Sikkerhet mot kvikkleireskred	NVE	https://publikasjoner.nve.no/veileder/2019/veileder2019_01.pdf
Veileder for kartlegging av overvann i arealplaner	NVE	https://publikasjoner.nve.no/veileder/2023/veileder2023_02.pdf

Klima 2050 Klimatilpasning i arealplanlegging	Sintef	https://sintef.brage.unit.no/sintef-xmlui/handle/11250/2832991
Dispensasjonsveileder: Veileder til plan- og bygningsloven kapittel 19	Fylkesmannen i Agder (nå Statsforvalteren)	https://www.statsforvalteren.no/siteassets/fm-agder/dokument-agder/plan-og-bygg/skjemaer---plan-og-bygg/dispensasjonsveileder_utskrift.pdf
Rundskriv om dispensasjon fra plan- og bygningsloven	Statsforvalteren i Innlandet	https://www.statsforvalteren.no/innlandet/plan-og-bygg/plan--og-bygningsrett/rundskriv-om-dispensasjon/
Prosessveileder for arbeid med naturbaserte løsninger for klimatilpasning i Rogaland	Rogaland fylkeskommune	https://storymaps.arcgis.com/stories/1c12236763d34446b91b3c02c6442300
Sjekkliste overvannshåndtering– Vurdering av naturbaserte løsninger for klimatilpasning i reguleringsplaner	Rogaland fylkeskommune	https://storymaps.arcgis.com/stories/1c12236763d34446b91b3c02c6442300#ref-n-MZeGMf
Bekkeåpning som klimatilpasningstiltak. En overordnet og flerfaglig anvisning	Trondheim kommune/ Sintef	https://sintef.brage.unit.no/sintef-xmlui/handle/11250/2758409
Styringsdokument: Gjenåpning av elver og bekker i Oslo	Oslo kommune	https://www.oslo.kommune.no/miljo-og-klima/slik-jobber-vi-med-miljo-og-klima/vannmiljo-og-overvann/elver-og-bekker/#gref
Sjekkliste for utarbeidelse av overvannsplan	Oslo kommune	https://www.oslo.kommune.no/vann-og-avlop/arbeider-pa-vann-og-avlopsnettet/overvannshandtering/#gref
Prosessveileder fordrøyning av overvann på kommunal grunn	Oslo kommune/ Rambøll	https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/klimatilpasning/klimatilpasning-prosjekter/2021/prosessveiledning-for-fordroyning-av-overvann/
Tiltakshåndbok for bedre fysisk vannmiljø	NORCE	https://norcereasearch.brage.unit.no/norcereasearch-xmlui/handle/11250/3099894
Frie fiskeveger	Statens vegvesen	https://vegvesen.brage.unit.no/vegvesen-xmlui/handle/11250/3127339

Tilskuddsordninger	Aktør	Lenke
Tilskudd til klimatilpasning	Miljødirektoratet	https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/TilskuddKlimatilpasningstiltakSkjema/Startside/Index?id=32
Natursats – tilskudd til lokale tiltak for å ivareta naturmangfold i kommunene	Miljødirektoratet	https://soknadssenter.miljodirektoratet.no/NaturmangfoldLokaleTiltakSkjema/Startside/Index?id=83
Regionalt miljøprogram (RMP)	Statsforvalteren	Se informasjon hos Statsforvalterens nettsider i ditt fylke. Hør evt. med jordbrukskontoret i kommunen.
Tilskudd til naturrestaurering	Miljødirektoratet	https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/fagmeldinger/2024/februar-2024/sok-om-tilskudd-til-naturrestaurering/
Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Statsforvalteren	Se informasjon hos Statsforvalterens nettsider i ditt fylke. Hør evt. med jordbrukskontoret i kommunen.
Prosjektstøtte fra Sparebankstiftelsen	Sparebankstiftelsen	https://sparebankstiftelsen.no/sok-stotte-til-ditt-prosjekt/

Kart og databaser	Aktør	Lenke
Artsobservasjoner	Artsdatabanken	https://www.artsobservasjoner.no/
Geologiske kart	NGU	https://www.ngu.no/geologiske-kart
Ledningsdata for planlegging	Geomatikk	https://geomatikk.no/tjenester/ledningsdata-for-planlegging/
Jordsmonnkart og gårdskart	NIBIO	https://Kilden.nibio.no
Grunneierkart	Kartverket	https://www.kartverket.no/eiendom/adressering/finn-gards--og-bruksnummer
NVEs temakart, aktsomhetskart for kvikkleireskred	NVE	https://temakart.nve.no/tema/kvikkleire
Ledningsportalen	Geomatikk	https://ledningsportalen.no/